

Sygn. akt I C 551/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2018 r.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Jacek Głowacz

Protokolant: st. sekr. sąd. Wojciech Charciarek

po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2018 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa Towarzystwa (...) w W.

przeciwko M. K. (1)

o zapłatę

oddala powództwo.

Sygn. akt I C 551/18

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 16 lutego 2018 r. powód Towarzystwo (...) w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego M. K. (1) kwoty 9. 655 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 31 lipca 2017 r. do dnia zapłaty. Pozwany nie wypowiedział umowy ubezpieczenia OC posiadacza pojazdu mechanicznego, co skutkowało zawarciem kolejnej umowy ubezpieczenia i obowiązkiem zapłaty składki. /pozew- k. 2/

W sprzeciwie od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym pozwany wniósł o oddalenie powództwa podnosząc, że umowa ta dotyczy M. (a nie M.) K., a na polisie ubezpieczeniowej nie ma jego podpisu. Przyznał, że był stroną poprzednio zawartej umowy ubezpieczenia, jednakże kolejna umowa dotyczyła M. K. (2) jako ubezpieczającego. /sprzeciw- k. 14-18/

W piśmie procesowym powód popierał powództwo. Wskazał, że roszczenie o zapłatę składki ubezpieczeniowej może zostać skierowane wyłącznie przeciwko ubezpieczającemu. Wskazanie w kolejnej polisie innej osoby (M. K. (2)) było wynikiem omyłki pisarskiej. /pismo- k. 26-27/

W piśmie procesowym pozwany zakwestionował m.in. wysokość składki wskazując, że składka ta jest dwukrotnie wyższa aniżeli w przypadku poprzednio obowiązującej umowy. /pismo- k. 37-38/

Sąd ustalił:

W dniu 24 lutego 2015 r. M. K. (1) zawarł z powodem umowę obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych dotyczącą pojazdu S. o nr rej. (...). Umowa ta obowiązywała w okresie od 24 lutego 2015 r. do 23 lutego 2016 r. Polisę nr (...) potwierdzającą zawarcie umowy wystawiono w dniu 24 lutego 2015 r. Wysokość składki ubezpieczeniowej wynosiła 4.199 zł. W treści polisy wskazano nr PESEL M. K. (1) ((...)).

Na podstawie aneksu z dnia 12 grudnia 2015 r. jako ubezpieczony został wskazany brat pozwanego M. K. (2), który był wcześniej właścicielem pojazdu, jednakże zmarł w 2014 r. /bezsporne; odpis polisy i aneks- k. 9-10, 20, 29; zeznania K. G.- k. 41/

Po upływie okresu obowiązywania umowy powód zaniechał weryfikacji, czy pozwany jest nadal posiadaczem pojazdu lub ubezpieczającym. Z kolei, agent ubezpieczeniowy występujący jako przedstawiciel powoda – wbrew przyjętej przez siebie praktyce – nie przypomniał pozwanemu o przedłużeniu czasu trwania umowy.

Aktualnie pojazd pozostaje w dyspozycji przedstawicielki ustawowej małoletniej L. K. - córki zmarłego M. K. (2). / bezsporne; zeznania K. G.- k. 41; niezaprzeczone przez powoda twierdzenia pozwanego- k. 41 w zw. z k. 37-38/

Pomimo to powód uznał, że stosunek ubezpieczenia istnieje nadal. Nie poinformował jednak pozwanego o konieczności zapłaty składki i okolicznościach uzasadniających tak znaczące jej podwyższenie.

Dopiero w dniu 31 marca 2016 r. przedstawiciel powoda wystawił polisę nr (...) mającą potwierdzać przedłużenia okresu trwania umowy na okres od dnia 24 lutego 2016 r. do dnia 23 lutego 2017 r. W treści polisy wskazano, iż stroną umowy jest M. K. (2) (został podany także nr PESEL - (...)), a wysokość składki ubezpieczeniowej wynosi 9.655 zł. Polisa nie zawiera podpisu pozwanego, ani innej osoby występującej w charakterze ubezpieczającego.

Pojazd, którego dotyczyła umowa nie był objęty ochroną w ramach innego stosunku obowiązkowego ubezpieczenia OC. /odpis polisy- k. 8, 19; wydruki z bazy (...) k. 30-32/

W wezwaniu do zapłaty z dnia 18 lipca 2017 r. – doręczonym pozwanemu w dniu 21 lipca 2017 r. – powód wezwał go do zapłaty kwoty 9.655 zł w terminie 7 dni. /odpis pisma i potwierdzenia odbioru- k. 6-7/

Dokonując ustaleń faktycznych w tej sprawie zauważyć należy, że dokument polisy nr (...) mającej potwierdzać ex post przedłużenie z mocy prawa stosunku ubezpieczenia nie zawiera podpisu pozwanego, a wskazane w niej dane dotyczą innej osoby – nieżyjącego już wówczas brata pozwanego M. K. (2). Nie sposób uznać, że przedmiotowa nieścisłość ma charakter omyłki pisarskiej, ponieważ w polisie wskazano także nr PESEL M. K. (2) nieżyjącego od 2014 r. Nie można zatem uznać, że przedmiotowa polisa dokumentuje i potwierdza istnienie kolejnej umowy ubezpieczenia pomiędzy powodem a pozwanym M. K. (1).

Warto wyeksponować, że to brat pozwanego M. K. (2) był właścicielem pojazdu, a wcześniej występował w stosunku ubezpieczenia jako ubezpieczony (nie ubezpieczający). Tym niemniej powód jako przedsiębiorca występujący na rynku ubezpieczeń gospodarczych zaniechał weryfikacji tych okoliczności mylnie przyjmując, iż podmiotem obowiązującym do zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC jest pozwany. Co istotne, wówczas pozwany nie był już ani właścicielem, ani posiadaczem pojazdu (był nim spadkobierca brata pozwanego M. K. (2)). Trudno wobec tego uznać, że był nadal stroną stosunku ubezpieczenia i ciążył na nim obowiązek zapłaty składki, czy dokonania wypowiedzenia umowy ubezpieczenia w razie braku woli jej kontynuowania.

Nie bez znaczenia pozostaje zarzut pozwanego wskazujący na brak udowodnienia przez powoda wysokości składki ubezpieczeniowej będącej przedmiotem roszczenia pozwu. Jest ona dwukrotnie wyższa od składki wynikającej z umowy, której stroną pierwotnie był pozwany obowiązującej do dnia 23 lutego 2016 r. Powód nie wykazał zasadności naliczenia składki właśnie w tej wysokości, w tym choćby podstaw jej wyliczenia w odniesieniu do marki, klasy, wieku, czy przebiegu pojazdu, czy zastosowanej zwyczajki składki lub utraconej zniżki (malus).

Zasadnie również podnosi pozwany, że polisa nr (...) nie została opatrzona jego podpisem. Wprawdzie polisa ubezpieczeniowa jedynie potwierdza zawarcie umowy ubezpieczenia (nie musi być utożsamiana z samą umową) to jednak jeżeli w jej treści znajduje się miejsce na podpis ubezpieczającego ubezpieczyciel powinien zadbać o umożliwienie mu złożenia podpisu. Nawet przyjmując, że doszło do przedłużenia umowy z mocy prawa (bez względu na wolę ubezpieczającego), ubezpieczyciel winien był wystawić polisę w terminie 14 dni oraz zamieścić w niej

prawidłowe dane kontrahenta i umożliwić mu wywiązanie się z obowiązku zapłaty składki, przede wszystkim poprzez zawiadomienie go o wystawieniu polisy i wysokości składki.

Sąd zważył:

Powództwo podlega oddaleniu jako nieuzasadnione.

Tzw. klauzula prolongacyjna wynikająca z treści art. 28 ust. 1 z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych w brzmieniu obowiązującym w dniu 23 lutego 2016 r. (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 392 oraz Dz. U. z 2016 r., poz. 2060), jest instytucją generującą szereg wątpliwości i trudności w jej praktycznym stosowaniu. Stanowi przy tym ograniczenie zasady swobody umów, co nakazuje traktowanie jej jako wyjątku i przyjmowanie interpretacji restryktywnej, zwłaszcza w obrocie konsumenckim (por. D. Maśniak, O zasadności i skutkach klauzuli prolongacyjnej w obowiązkowych ubezpieczeniach komunikacyjnych, GSP, t. XXXIX, 2018, s. 321 i n.).

W ocenie Sądu, przedmiotowa klauzula nie znajdowała zastosowania w ustalonym stanie faktycznym. Właścicielem pojazdu aż do śmierci, która nastąpiła w 2014 r. był brat pozwanego M. K. (2), a następnie prawo własności w drodze spadkobrania przeszło na jego spadkobiercę lub spadkobierców. Nie zmienia tego fakt, że w okresie obowiązywania pierwszej umowy (od 24 lutego 2015 r. do dnia 23 lutego 2016 r.) ubezpieczającym, jak i ubezpieczonym był pozwany. Brak jest bowiem dowodu na to, że był on jednocześnie posiadaczem (a zwłaszcza właścicielem) pojazdu podlegającym obowiązkowi zawarcia umowy ubezpieczenia OC. Skoro tak, trudno przyjąć, że jego obowiązkiem było opłacenie składki za kolejny okres ubezpieczenia, o ile nie zostałyby złożone oświadczenie o wypowiedzeniu umowy.

Zgodnie z art. 28 ust. 1-1d i ust. 2 ustawy, jeżeli posiadacz pojazdu mechanicznego nie później niż na jeden dzień przed upływem okresu 12 miesięcy, na który umowa ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych została zawarta, nie powiadomi na piśmie zakładu ubezpieczeń o jej wypowiedzeniu, uważa się, że została zawarta następna umowa na kolejne 12 miesięcy, z zastrzeżeniem ust. 2. W razie zawarcia umowy zakład ubezpieczeń jest obowiązany potwierdzić zawarcie umowy dokumentem ubezpieczenia w terminie 14 dni od dnia jej zawarcia. Nie później niż 14 dni przed upływem okresu 12 miesięcy, na który umowa ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych została zawarta, zakład ubezpieczeń jest obowiązany do wysłania ubezpieczającemu informacji o ubezpieczeniu na kolejny okres ubezpieczenia. Informacja zawiera w szczególności:

- 1) określenie wysokości składki ubezpieczeniowej w przypadku, gdy dojdzie do zawarcia następnej umowy ubezpieczenia w trybie ust. 1;
- 2) pouczenie, że wysokość składki, o której mowa w pkt 1, może ulec zmianie, jeżeli po wysłaniu informacji przez zakład ubezpieczeń wyjdą na jaw okoliczności mające wpływ na wysokość składki, oraz wskazanie tych okoliczności;
- 3) pouczenie o prawie wypowiedzenia dotychczasowej umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych zgodnie z ust. 1 oraz o formie, możliwym sposobie oraz terminie złożenia tego wypowiedzenia;
- 4) pouczenie o skutkach tego wypowiedzenia oraz o skutkach braku tego wypowiedzenia.

Informacja powinna być wysłana:

- 1) w postaci elektronicznej przy wykorzystaniu środka komunikacji elektronicznej, jeżeli przy zawarciu umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych ubezpieczający wyraził zgodę na składanie mu oświadczeń w takiej postaci, lub
- 2) w formie pisemnej, w sposób umożliwiający niezwłoczne poinformowanie ubezpieczającego.

Jak stanowi art. 28 ust. 1e ustawy, jeżeli okoliczności mające wpływ na ustalenie wysokości składki ubezpieczeniowej wyszły na jaw po wysłaniu informacji zakład ubezpieczeń może odpowiednio zwiększyć składkę ubezpieczeniową

z uwzględnieniem tych okoliczności. W takim przypadku zakład ubezpieczeń wezwie ubezpieczającego do zapłaty podwyższonej składki.

Natomiast w razie przejścia lub przeniesienia prawa własności pojazdu mechanicznego, art. 31 ust. 1 ustawy stanowi, że na posiadacza pojazdu, na którego przeszło lub zostało przeniesione prawo własności, przechodzą prawa i obowiązki poprzedniego posiadacza wynikające z tej umowy. Umowa ubezpieczenia OC ulega rozwiązaniu z upływem okresu, na który została zawarta, chyba że posiadacz, na którego przeszło lub zostało przeniesione prawo własności, wypowie ją na piśmie. W przypadku wypowiedzenia umowy ubezpieczenia OC, ulega ona rozwiązaniu z dniem jej wypowiedzenia. Przepisów art. 28 nie stosuje się.

Zgodnie z art. 28 ust. 4 ustawy, w razie zawarcia umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przez posiadacza pojazdu mechanicznego niebędącego właścicielem tego pojazdu, prawa i obowiązki tego posiadacza, wynikające z zawartej umowy ubezpieczenia, przechodzą na właściciela pojazdu mechanicznego z chwilą, gdy posiadacz utracił posiadanie tego pojazdu na rzecz właściciela. Umowa ubezpieczenia ulega rozwiązaniu z upływem okresu, na który została zawarta, chyba że właściciel pojazdu mechanicznego wypowie ją na piśmie. W przypadku wypowiedzenia umowy ubezpieczenia OC, ulega ona rozwiązaniu z dniem jej wypowiedzenia. Przepisów art. 28 nie stosuje się.

Jak stanowi art. 808 § 2 zd. 1 k.c., roszczenie o zapłatę składki przysługuje ubezpieczycielowi wyłącznie przeciwko ubezpieczającemu. Tym niemniej, w razie przejścia prawa własności pojazdu na inną osobę w drodze dziedziczenia, to ona staje się podmiotem praw i obowiązków wynikających z umowy ubezpieczenia (art. 28 ust. 4 ustawy stanowi w tym zakresie *lex specialis*).

Nie sposób zgodzić się wobec tego z twierdzeniem powoda, w świetle którego to pozwany po dniu 23 lutego 2016 r. nadal powinien być uznawany za posiadacza pojazdu, a także ubezpieczającego obowiązany do zapłaty składki. Jeżeli bowiem posiadaczem pojazdu w tym okresie był już spadkobierca brata pozwanego M. K. (2) (właściciela pojazdu), to on powinien być adresatem roszczenia o zapłatę składki za kolejny okres trwania ochrony ubezpieczeniowej. W tym aspekcie argumenty przytaczane w powołanym przez pozwanego wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 17 października 2018 r. (I Ca 358/18, Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych) nie znajdują zastosowania. Ochrona ubezpieczeniowa była bowiem nadal udzielana przez powoda, jednakże przysługiwała innemu podmiotowi.

Jeżeli zdaniem powoda przymiot ubezpieczającego nadal przysługiwał pozwanemu w stosunku do osoby trzeciej (w ramach ubezpieczenia na cudzy rachunek) to okoliczność ta powinna zostać wykazana ponad wszelką wątpliwość jako uzasadniająca zastosowanie art. 808 § 1 k.c. w zw. z art. 10 ust. 1 ustawy (por. A. Dąbrowska, Wybrane problemy dotyczące obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych na tle przepisów ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, UFG i PBUK, Monitor Ubezpieczeniowy nr 51 - grudzień 2012, www.rf.gov.pl). Nie zmienia to natomiast faktu, że art. 28 ust. 1 ustawy jest adresowany do posiadacza pojazdu, a nie ubezpieczającego, o ile są to różne osoby.

Nie można przeoczyć, że nawet gdyby klauzula prolongacyjna znajdowała zastosowanie w ustalonym stanie faktycznym, to powód nie dopełnił obowiązków informacyjnych związanych zwłaszcza z wystawieniem dokumentu ubezpieczenia (polisy) w terminie 14 dni, ani nie poinformował pozwanego o wysokości składki oraz okolicznościach uzasadniających zwiększenie jej o ponad 100% na 14 dni przed zakończeniem poprzedniego okresu trwania ubezpieczenia. Oznacza to, że powód nie wykazał także zasadności naliczenia składki w kwocie objętej żądaniem pozwu wynoszącej 9.655 zł (poprzednio obowiązująca składka wynosiła 4.194 zł). Roszczenie nie jest więc udowodnione co do wysokości.

Jego uwzględnienie stanowiłoby przy tym oczywiste nadużycie prawa podmiotowego i nie mogłoby korzystać z ochrony jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.), a zwłaszcza zasadą lojalności kontraktowej i wzajemnego zaufania uczestników obrotu cywilnoprawnego.